

—
Верховний
Суд

ОГЛЯД РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

За період з 24.02.2020 по 28.02.2020

2020/8

Дата прийняття:	25/02/2020
Дата набуття статусу остаточного:	25/02/2020 (Комітет)
Назва:	CASE OF DUBROVINA AND OTHERS v. RUSSIA (Application no. 31333/07)
Зміст:	<p>Справа стосувалася скарги заявників на те, що припинення органами влади заходу / зустрічі 23 січня 2007 року та подальші адміністративні засудження заявників становили незаконне втручання у їхню свободу на мирні зібрання, що не переслідувало легітимної мети і не було пропорційним задекларованим цілям.</p> <p>Заявники у цій справі були правозахисниками (на час подій, що мали місце у справі, проживали у м. Новоросійську), які з 2003 року брали участь у благодійній та правозахисній організації FRODO у Краснодарському краї. Метою діяльності організації була боротьба з нетерпимістю та дискримінацією етнічних меншин регіону. Ключовою діяльністю FRODO була організація гри у «толерантний футбол» за участю дітей, які належали до різних етнічних груп у м. Новоросійську.</p> <p>У 2006 році другий заявник отримав електронного листа від С. Г. – колишнього громадянина Російської Федерації, резидента Німеччини. Він висловив свій інтерес до ідеї «толерантного футболу» та запропонував другому заявникові зустріч для її обговорення. Вони зустрілися 23 січня 2007 року об 11 годині в місцевій художній школі, оскільки її директор був членом FRODO з моменту створення та запропонував використовувати приміщення школи для зустрічей FRODO, бо власних приміщень ця організація не мала. Іншими учасниками зустрічі були шестеро членів FRODO (включно із заявниками), С. Г. та Р. К. (як перекладач) з Німеччини та троє студентів університету. Загалом на зустрічі були присутні 12 осіб.</p> <p>Близько 13 години приблизно 15 працівників міліції та представників міграційної служби увійшли до кімнати. Зі слів заявників, ще 20 працівників поліції оточили будівлю школи, проте Уряд заперечував цю інформацію як непідтверджену. Правоохоронці просили учасників зустрічі пред'явити документи, що підтверджують особу; заявники виконали прохання. На вимоги правоохоронців надати пояснення з приводу зустрічі члени FRODO відмовились це зробити, оскільки їм не було пред'явлено жодних звинувачень. Правоохоронці залишалися в кімнаті для зустрічей до прибуття посадовців Департаменту культури та Департаменту по співпраці з громадськими організаціями та моніторингу міграції (Cooperation</p>

with Public Organisations and Monitoring of Migration). Надалі посадовці з причини неповідомлення про публічний захід Департаменту культури закликали учасників зустрічі залишити приміщення, але останні відмовились зробити це через те, що зустріч не була публічною і, відповідно, повідомляти про неї було не треба. Декілька хвилин потому керівник школи повідомив учасникам, що у приміщенні має розпочатись урок, і вони покинули його.

30 січня 2007 року мировий суддя 81 судового округу Центрального району м. Новоросійська розглянула адміністративну справу, порушену проти першого заявника. Вона вказала, що зустріч в художній школі була зібранням – публічним заходом, метою якого було вираження думок з різних питань. Таким чином, організатор заходу мав би повідомити місцеві органи влади про зустріч. Мировий суддя дійшла висновку, що перший заявник винен в участі у несанкціонованому публічному заході відповідно пункту 2 статті 20.2 Кодексу про адміністративні правопорушення, та призначила покарання у виді штрафу в розмірі 500 російських рублів. Рішення суду було підтримане 12 березня 2007 року Октябрським районним судом м. Новоросійська.

2 лютого 2007 року мировий суддя 81 судового округу Центрального району м. Новоросійська розглянула адміністративні справи, порушені проти другого та третього заявників. Вона вказала, що обидва заявники організували публічний захід, а саме зібрання в кількості десяти учасників, без повідомлення місцевих органів влади. Мировий суддя визнав заявників винними за пунктом 2 статті 20.2 Кодексу про адміністративні правопорушення та призначив покарання у виді штрафу в розмірі 2000 російських рублів кожному. 20 лютого та 2 березня 2007 року Октябрський районний суд м. Новоросійська розглянув скарги, подані другим та третім заявниками відповідно, зокрема з підстави того, що зустріч мала приватний характер.

Суд підтримав висновки суду першої інстанції про те, що зібрання 23 січня 2007 року було публічним заходом і, відповідно, підлягало повідомленню, проте перекваліфікував діяння на пункт 1 статті 20.2 Кодексу про адміністративні правопорушення, зменшивши суму штрафу до 1000 російських рублів другому заявникові та до 1500 російських рублів третьому заявникові.

9 лютого 2007 року мировий суддя 81 судового округу Центрального району м. Новоросійська розглянула адміністративну справу проти четвертого заявника. Як і в попередніх справах, мировий суддя відхилила доводи про те, що зібрання мало приватний характер. Мировий суддя визнала четвертого заявника винним в участі

у несанкціонованому публічному заході за пунктом 2 статті 20.2 Кодексу про адміністративні правопорушення та призначила покарання у виді штрафу в розмірі 1000 російських рублів. Це рішення було підтримане в порядку апеляційного розгляду 2 березня 2007 року Октябрьським районним судом м. Новоросійська.

У невстановлену дату перший заступник прокурора Краснодарського краю звернувся до суду із клопотанням про перегляд справи в порядку нагляду щодо другого, третього та четвертого заявників.

9 липня 2007 року в.о. голови Краснодарського краєвого суду розглянув адміністративну справу щодо четвертого заявника у порядку нагляду. Суд підтримав рішення суду від 9 лютого 2007 року та рішення суду апеляційної інстанції від 2 березня 2007 року як законні та належним чином обґрунтовані.

3 серпня 2007 року заступник голови Краснодарського крайового суду в порядку нагляду розглянув адміністративні справи стосовно другого та третього заявників: скасував рішення суду від 2 лютого 2007 року та рішення судів від 20 лютого і 2 березня з підстав того, що стаття 7 Закону про публічні заходи звільняє зібрання від вимоги повідомлення. Їхні адміністративні справи були направлені на новий розгляд до суду першої інстанції.

12 та 14 вересня 2007 року мировий суддя 80 судового округу Центрального району м. Новоросійська розглянув адміністративні справи щодо другого та третього заявників відповідно і закрив провадження проти обох заявників у зв'язку із тим, що зібрання були проведені в спеціально визначеному місці, відповідно статті 2 Закону про публічні заходи, а тому не були об'єктом повідомлення відповідно статті 7 Закону.

Другий та третій заявники звернулись до суду із позовами про відшкодування шкоди до місцевої адміністрації Новоросійська та Міністерства фінансів. Заявники скаржилися, що втручання правоохоронців в їх приватне зібрання було незаконним та лякаючим, і що наступне їх адміністративне засудження було незаконним, і що не зважаючи на припинення адміністративного провадження, їм не було повернуто сплачені суми штрафів або судових витрат, які вони понесли в цих провадженнях.

25 грудня 2007 року Октябрьський районний суд міста Новоросійська відхилив позовні вимоги другого та третього заявників про відшкодування шкоди.

Суд вказав, що правоохоронці діяли відповідно до закону та в межах своїх повноважень, а також відповідно до директив місцевої адміністрації та з метою запобігання тероризму, згідно з якими школи мають повідомляти про будь-які заплановані заходи. Більше

Огляд рішень Європейського суду з прав людини

	<p>того, заявників не було затримано або видалено з приміщення, і вони мали можливість продовжити свою зустріч будь-де. Таким чином, заявникам не було завдано шкоди перевіркою правоохоронців.</p> <p>Рішення суду було підтримано Краснодарським крайовим судом 19 лютого 2008 року.</p>
Констатоване порушення (стаття):	Порушення статті 11 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (Конвенція) (право на свободу зібрань та об'єднань).
Дата прийняття:	25/02/2020
Дата набуття статусу остаточного:	25/02/2020 (Комітет)
Назва:	CASE OF YARTSEVA v. RUSSIA (Application no. 19273/08)
Зміст:	<p>Справа стосувалася порушення права заявниці на свободу вираження поглядів.</p> <p>Заявниця у цій справі була засновником та редактором газети «<i>Russkiy Karavan</i>», що розповсюджувалась у м. Великий Новгород. Близько 5000 копій були випадковим чином розповсюджені волонтерами, зокрема на зупинках громадського транспорту. Заявниця сплатила за друк газети; випуск за 15 жовтня 2007 року, до прикладу, вартував 6 018 російських рублів (приблизно 170 євро на час подій).</p> <p>15 жовтня та 26 листопада 2007 року заявниця опублікувала три статті в газеті «<i>Russkiy Karavan</i>» з такими назвами: «За незнищенний союз комуністів та безпартійних» («For the indestructible union of Communists and the non-affiliated»), «Росія охороняє свої кордони» («Russia guards its borders»), «Знаки часу. Простота гірше крадіжки» («Signs of the time. Simplicity is worse than stealing»). В тому самому виданні заявниця опублікувала також статті з назвами «Під іменем іншої особи» («Under another person's name») та «Росія також і для росіян» («Russia for Russians too»).</p> <p>У грудні 2007 року прокуратура м. Великий Новгород у зв'язку з публікаціями вищевказаних статей порушила провадження проти заявниці, звинувативши останню у незаконній передвиборчій кампанії, що становило порушення положень Кодексу про адміністративні правопорушення.</p> <p>Заявниця вказувала, що звинувачення її у стверджуваному порушенні певних вимог законодавства, яке обмежувало функціонування засобів медіа впродовж часу виборів, становило</p>

порушення її права на свободу вираження поглядів за статтею 10 Конвенції.

Для прикладу, заявниця зазначила, що стаття «За незнищенний союз комуністів та безпартійних» («For the indestructible union of Communists and the non-affiliated») була запрошенням на широкі обговорення з питань, що становили суспільний інтерес – видалення рядка «проти всіх кандидатів» з виборчих бюлетенів. У статті обговорювались можливі варіанти для виборця, якому не сподобався жоден із кандидатів в бюлетені. У статті також зазначалося, що за певних обставин результати виборів можуть бути визнані недійсними, що принесло б користь партії «Єдина Росія».

Водночас у статті були висловлені побоювання, що «ліві» партії могли набрати менше семи відсотків голосів, і тоді вони не отримали б жодного місця у Державній Думі. За таких обставин можливий би був результат у вигляді домінування правлячої партії «Єдина Росія». Таким чином, зміст статті розкривав необхідність захисту від відновлення однопартійної системи з радянських часів та руйнування політичного плюралізму.

За твердженням заявниці, статті «Росія охороняє свої кордони» («Russia guards its borders») та «Знаки часу. Простота гірше крадіжки» («Signs of the time. Simplicity is worse than stealing») стосувались теми російського громадянства та пов'язаного федерального закону, який був прийнятий, окрім інших, членами «Єдиної Росії». Перша стаття мала за основу історію дитини, народженої в Росії.

Рішенням мирового судді від 11 грудня 2007 року заявницю було засуджено за статтею 5.11 Кодексу про адміністративні правопорушення із призначенням покарання у виді штрафу у розмірі 2000 російських рублів за статті «Росія охороняє свої кордони» («Russia guards its borders»), «Знаки часу. Простота гірше крадіжки» («Signs of the time. Simplicity is worse than stealing») та «Росія також і для росіян» («Russia for Russians too»).

На думку суду, статті «Росія охороняє свої кордони» та «Знаки часу. Простота гірше крадіжки» містили заклики не голосувати за партію «Єдина Росія», а остання ще й описувала діяльність, яка створювала негативний імідж цієї партії.

Іншим рішенням від 11 грудня 2007 року мировий суддя засудив заявницю за статтями 5.10, 5.11 та 5.20 Кодексу про адміністративні правопорушення та призначив покарання у виді штрафу в розмірі 3000 російських рублів за статті «За незнищенний союз комуністів та безпартійних» («For the indestructible union of Communists and the non-affiliated») та «Під іменем іншої особи» («Under another person's name»). На думку суду, перша із зазначених статей містила заклики

Огляд рішень Європейського суду з прав людини

	голосувати за Комуністичну партію Російської Федерації. Міровий суддя окрім іншого дійшов висновку, що випуск статті «За незнищенний союз комуністів та безпартійних» («For the indestructible union of Communists and the non-affiliated») становив незаконний внесок у сумі 6018 російських рублів на організацію виборів Комуністичної партії Російської Федерації до Державної Думи. 10 та 11 січня 2008 року Новгородський міський суд підтримав вищевказані рішення.
Констатоване порушення (стаття):	Порушення пункту 2 статті 10 Конвенції (право на свободу вираження поглядів) у зв'язку із засудженням заявниці за статтями 5.10 та 5.11 Кодексу про адміністративні правопорушення.
Дата прийняття:	25/02/2020
Дата набуття статусу остаточного:	25/05/2020 (Палата) Набуття статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.
Назва:	CASE OF Y.I. v. RUSSIA (Application no. 68868/14)
Зміст:	Справа стосувалася скарги заявниці на позбавлення її батьківських прав стосовно її трьох дітей у зв'язку із тим, що вона була наркозалежною. Наркозалежність була однією з підстав позбавлення батьківських прав за Сімейним кодексом Російської Федерації. Окрім того, заявниця наголошувала, що закон, який позбавив її батьківських прав, тягнув втрату будь-яких контактів з дітьми, що було, як вона стверджувала, непропорційним заходом стосовно неї. Заявниця у цій справі – громадянка Російської Федерації, народилась 1980 року та проживала в м. Москві. Вона мала трьох дітей, від двох різних батьків, 1999, 2011 та 2012 років народження. 8 жовтня 2013 року заявницю було затримано за місцем її проживання за підозрою у незаконному обігу наркотичних речовин. Її було доставлено до відділку поліції та допитано, в ході чого з'ясувалось, що вона почала вживати наркотичні речовини у 2004 році. Заявниця припинила вживати наркотичні речовини у 2010 році до народження двох молодших дітей, проте зірвалася та вжила наркотики минулого місяця. Дітей було негайно доставлено до державних установ. Старша дитина надалі залишилась зі своїм батьком. Двоє молодших дітей, чийого батька було затримано тоді ж, коли і заявницю, були зрештою

поміщені до дитячого будинку, а пізніше – до прийомної сім'ї, де вони перебувають і досі.

У квітні 2014 року заявницю було визнано винною у незаконному обігу наркотичних речовин та призначено їй покарання у виді шести років ув'язнення.

До того, в січні 2014 року, рішенням суду першої інстанції, яке було підтримане апеляційним судом у квітні того ж року, заявницю було позбавлено батьківських прав, оскільки залишати дітей під її опікою було б небезпечно. Суди, зокрема, послались на її наркотичну залежність і факт її безробіття. У свій захист заявниця вказувала, підтвердивши свої аргументи доказами, що вона розпочала курс реабілітації та знайшла роботу; суди ці аргументи відхилили.

За результатами касаційного провадження президія Московського міського суду підтримала висновки судів попередніх інстанцій.

Посилаючись на положення статті 8 Конвенції, заявниця скаржилась, що національні суди автоматично застосували національне законодавство у її справі, за яким наркотична залежність була підставою для позбавлення батьківських прав без розгляду менш радикальної альтернативи. Зокрема, вона вказала, що рішення про позбавлення її батьківських прав тягнуло втрату всіх контактів з дітьми, що, на її думку, було непропорційним.

Оцінка Суду

Не оспорювався той факт, що позбавлення заявниці батьківських прав становило втручання у її право на повагу до сімейного життя. Це втручання ґрунтувалось на статті 69 Сімейного кодексу Російської Федерації та мало за мету захист прав дітей заявниці.

Суд повторив, що роз'єднання сім'ї було дуже серйозним втручанням. Такий захід може бути виправданий лише винятковими обставинами з урахуванням головної вимоги – забезпечення найкращих інтересів дитини.

Суд був готовий визнати, що наркотична залежність заявниці та її безробіття були належними підставами при вирішенні питання позбавлення її батьківських прав, проте Суд не переконаний, що вони були достатніми, щоб виправдати застосування такого радикального заходу.

По перше, національні суди вирішили проігнорувати докази, надані заявницею про те, що вона мала намір та вжила заходів для подолання залежності. Суд дійшов висновку, що такий підхід був вражаючим, коли основною підставою, якщо не головною, для позбавлення заявниці батьківських прав була наркотична залежність.

Що стосується факту безробіття заявниці, то Суд дійшов висновку, що фінансові труднощі не можуть самі по собі слугувати достатньою підставою для розриву зв'язку між батьками та дитиною. В рішеннях судів не пояснювалось, яким чином безробіття могло вплинути на здатність заявниці піклуватись про своїх дітей. Більше того, перевірки сімейної квартири, проведені протягом наступних місяців після арешту заявниці, не встановили будь-яких реальних недоліків у житлових умовах, а останній висновок взагалі містив інформацію про їх покращення.

Національні суди також не врахували факт того, що заявниця постійно виявляла свою прив'язаність до дітей протягом всього провадження і надала докази, які вказували, що вона піклувалась про них до позбавлення батьківських прав і здійснювала спроби для підтримання з ними контакту після цього.

Тоді ж було продемонстровано, що діти глибоко прив'язані до своєї матері та баби по материнській лінії, яка проживала спільно з ними у сімейній квартирі. Дійсно, суди взагалі не оцінили вплив роз'єднання на дітей.

Насамперед, Суд здивований, що органи влади не розглянули можливість застосування менш радикальних заходів, незважаючи на те, що законом були такі менш радикальні заходи передбачені, і що заявниця не мала історії із нехтування своїми дітьми.

Крім того, суд зауважив, що органи опіки почали спостереження за сім'єю у зв'язку з нібито неналежним виконанням заявницею батьківських обов'язків та відсутністю піклування про своїх дітей у невстановлену дату жовтня 2013 року; а справу про позбавлення заявниці батьківських прав вони розпочали вже 1 листопада 2013 року. Не вбачається очевидним, що органи опіки чи будь-які інші органи соціального захисту здійснювали хоч якесь спостереження за сім'єю заявниці до початку розгляду справи в суді чи попереджали заявницю про ймовірні наслідки, які могла спричинити її поведінка.

Не вбачається очевидним і те, що як тільки ситуація заявниці стала відома, компетентні органи здійснили будь-які спроби надати їй належну допомогу. Також немає доказів, що у своїх рішеннях національні суди розглянули і врахували всі ці обставини.

Суд дійшов висновку, що національні органи влади не спромоглися продемонструвати, яким чином позбавлення заявниці батьківських прав було найбільш доцільним заходом забезпечення найкращих інтересів дітей. Такий захід був непропорційним, тому було порушено статтю 8 Конвенції.

Констатоване порушення (стаття):	Порушення статті 8 Конвенції (право на повагу до приватного і сімейного життя).
Дата прийняття:	25/02/2020
Дата набуття статусу остаточного:	25/02/2020 (Комітет)
Назва:	CASE OF GUSHCHIN AND GASKAROV v. RUSSIA (Applications nos. 22581/15 and 28251/15)
Зміст:	<p>Справа стосувалася кримінального засудження заявників за участь у масових заворушеннях та насильстві проти правоохоронців під час придушення громадського зібрання («Марш мільйонів») на Болотній площі в Москві 6 травня 2012 року.</p> <p><i>Щодо справи першого заявника</i></p> <p>На час подій перший заявник був студентом і працював за неповним робочим днем. 6 травня 2012 року він взяв участь у демонстрації на Болотній площі. Зі слів першого заявника, він не брав участі у заворушеннях або сутичках проти поліції, проте був затриманий на місці демонстрації та доставлений до районного відділку поліції. У відділку поліції черговий офіцер склав протокол про адміністративне правопорушення, вказавши, що перший заявник не виконав законної вимоги працівника правоохоронного органу, що є порушенням пункту 1 статті 19.3 Кодексу про адміністративні правопорушення. Зокрема, черговий офіцер зазначив, що перший заявник прорвав кордон поліції, кидав каміння та скляні пляшки. Коли йому наказали припинити свої дії, він виконати вимогу відмовився.</p> <p>8 травня 2012 року справу стосовно першого заявника розглянув мировий суддя судового округу № 100. Перший заявник заперечив свої дії про прорив кордону та кидання каміння в офіцерів поліції. Суд, пославшись на звіт офіцера поліції, визнав заявника винним і призначив покарання у виді п'ятнадцяти діб адміністративного арешту.</p> <p>Після відбуття покарання перший заявник продовжував проживати за місцем своєї реєстрації та займатися звичною діяльністю.</p> <p>6 лютого 2013 року у квартирі першого заявника було проведено обшук та вилучено належний йому закордонний паспорт. Надалі першого заявника було затримано за підозрою в участі у масових заворушеннях і застосуванні насильства проти працівників поліції під час демонстрації 6 травня 2012 року. Першому заявникові було</p>

пред'явлено звинувачення за пунктом 2 статті 212 Кримінального кодексу (участь у масових заворушеннях) та пунктом 1 статті 318 Кримінального кодексу (насильство проти посадової особи). Зокрема, перший заявник був звинувачений в тому, що він схопив за уніформу поліцейського та кинув його на землю.

7 лютого 2013 року першого заявника було поміщено під варту на час досудового розслідування, де він перебував впродовж одного року та шести місяців. Його досудове тримання під вартою було предметом розгляду Судом в окремій справі та було визнано невинуватим (див. *Kovyazin and Others v. Russia*, nos. 13008/13 and 2 others, §§ 79-94, 17 вересня 2015 року).

20 листопада 2013 року остаточне звинувачення першому заявникові було пред'явлено за пунктом 2 статті 212 та пунктом 1 статті 318 Кримінального кодексу.

14 квітня 2014 року Замоскворецький районний суд м. Москви розпочав судовий розгляд кримінального провадження проти чотирьох учасників демонстрації на Болотній площі включно із обома заявниками, звинуваченими в участі у масових заворушеннях та застосуванні насильства проти офіцерів поліції. 25 липня 2014 року під час судового засідання, перший заявник звернувся із клопотанням про закриття провадження за пунктом 2 статті 212 Кримінального кодексу, оскільки за ті ж самі дії його вже було засуджено в рамках провадження у справі про адміністративне правопорушення та засуджено 8 травня 2012 року. Суд не вбачив підстави для задоволення цього клопотання.

18 серпня 2014 року Замоскворецький районний суд м. Москви визнав першого заявника винним за пред'явленим обвинуваченням та призначив покарання у виді двох років та шести місяців позбавлення волі; строк перебування під вартою був зарахований першому заявникові у строк відбуття покарання.

27 листопада 2014 року Московський міський суд підтримав рішення суду першої інстанції, зокрема, відхиливши аргументи про те, що заявника було засуджено двічі за одне й те ж правопорушення.

Щодо справи другого заявника

На час затримання заявник працював фінансовим консультантом. Зокрема, він був членом політичного руху Координаційна опозиційна рада (the Opposition Coordination Council).

6 травня 2012 року другий заявник та його колега взяли участь у демонстрації на Болотній площі. Під час розгону демонстрації поліцією другий заявник втрутився в свавільне затримання іншої особи і поліція застосувала до нього фізичну силу.

	<p>2 липня 2012 року другий заявник подав скаргу на свавільні дії працівників поліції, що становили жорстоке поводження, однак ця скарга була направлена слідчими 13 грудня 2013 року до «компетентних органів», і її подальший рух заявникові не відомий. 28 квітня 2013 року другий заявник був ув'язнений за підозрою в участі у масових заворушеннях з використанням насильства проти працівників поліції під час демонстрації 6 травня 2012 року. Того ж дня він був поміщений під варту на час досудового розслідування. Один з офіцерів поліції під час допиту ідентифікував другого заявника як протестувальника, який витягнув офіцера поліції з групи правоохоронців під час заворушень. На допиті сам другий заявник зізнався, що він схопив працівника поліції за ногу, щоб не дати йому затримати іншого протестувальника. Інша свідок, яка брала участь в демонстрації, вказала, що працівник поліції вдарив другого заявника по обличчю. 14 квітня 2014 року суд першої інстанції розпочав розгляд справи щодо заявників та двох співобвинувачених. 18 серпня 2014 року Замоскворецький районний суд м. Москви визнав другого заявника винним за пред'явленим обвинуваченням та призначив покарання у виді трьох років та шести місяців позбавлення волі із зарахуванням строку перебування під вартою у строк відбуття покарання. 27 листопада 2014 року Московський міський суд підтримав рішення суду першої інстанції. Окрім цього, другий заявник скаржився, що впродовж розгляду його справи судами першої та апеляційної інстанцій він перебував у металевій клітці та скляному боксі зали судових засідань.</p>
<p>Констатоване порушення (стаття):</p>	<p>Відсутність порушення статті 3 Конвенції (заборона катування) щодо ув'язнення другого заявника у скляному боксі зали судових засідань № 334 Московського міського суду. Порушення статті 11 Конвенції (право на свободу зібрань та об'єднань). Порушення статті 4 Протоколу № 7 до Конвенції (право не бути притягненим до суду або покараним двічі).</p>
<p>Дата прийняття:</p>	<p>25/02/2020</p>
<p>Дата набуття статусу остаточного:</p>	<p>25/02/2020 (Комітет)</p>

<p>Назва:</p>	<p>CASE OF KOMOLOV v. RUSSIA (Application no. 32811/17)</p>
<p>Зміст:</p>	<p>Справа стосувалася заборони, накладеної державною виконавчою службою, на виїзд заявника за межі території Російської Федерації у зв'язку з несплатою боргу за рішенням суду.</p> <p>10 грудня 2013 року Зеленоградський районний суд м. Москви присудив 6 493 500 російських рублів Міністерству фінансів, які мав сплатити заявник, та 40 667 російських рублів відшкодування судових витрат, які також мав би сплатити заявник. Рішення набрало законної сили 14 квітня 2014 року.</p> <p>8 липня 2014 року районний суд видав виконавчий лист.</p> <p>Рішенням від 12 вересня 2014 року державний виконавець виконавчої служби Зеленоградського адміністративного округу м. Москви відкрив виконавче провадження. Заявникові було запропоновано добровільно сплатити борг впродовж п'яти днів з дня отримання ним копії цього рішення.</p> <p>18 вересня 2014 року копія рішення була направлена заявникові рекомендованим листом. Після невдалої спроби доставки, лист залишався у відділенні пошти в період з 23 вересня до 27 жовтня 2014 року. Заявник стверджував, що він не отримував повідомлення з поштового відділення про те, що лист перебував у відділенні пошти з 18 вересня 2014 року. Заявник не забрав листа, і його було повернуто до виконавчої служби 29 жовтня 2014 року.</p> <p>До 9 вересня 2015 року заявник не ознайомлювався з рішенням від 12 вересня 2014 року.</p> <p>6 жовтня 2014 року Міністерство фінансів звернулося до виконавчої служби з вимогою заборонити заявнику виїзд за кордон у зв'язку з несплатою ним боргу.</p> <p>7 листопада 2014 року державний виконавець прийняв постанову про заборону виїзду заявника за межі країни на строк шість місяців (до 7 травня 2015 року). Заявник стверджував, що його не було повідомлено про це рішення, а він отримав його копію лише 15 червня 2015 року за клопотанням свого представника.</p> <p>19 листопада 2014 року державний виконавець наклав арешт на майно заявника.</p> <p>2 січня 2015 року заявник, який, як він стверджував, не знав про заборону виїзду, вирішив відвідати Таїланд, проте його зупинили працівники прикордонної служби.</p> <p>25 червня 2015 року заявник оскаржив рішення про накладення заборони від 7 листопада 2014 року до суду. Вказував, що його не було належним чином повідомлено про відкриття виконавчого провадження.</p>

	<p>17 липня 2015 року районний суд, розглянувши скаргу заявника, відхилив її. Суд дійшов висновку, що заборона виїзду була законною; час, відведений для добровільної сплати боргу згідно з рішенням від 12 вересня 2014 року, сплив, оскільки заявник не розпочав його сплату. Зокрема, на дату звернення до суду, строк дії заборони на виїзд вже минув.</p> <p>Не погодившись, заявник оскаржив це рішення, і 10 листопада 2015 року Московський міський суд підтримав рішення суду першої інстанції, вказавши, що заявник не навів достатніх та обґрунтованих причин несплати боргу, тому подальша заборона виїзду була пропорційною переслідуючій меті.</p> <p>У своїй касаційній скарзі заявник вказав, що районний та міський суди належним чином з'ясували, чи було належним чином повідомлено заявника про відкриття виконавчого провадження та встановлений строк для сплати боргу.</p> <p>9 червня 2016 року суддя міського суду відмовив у направленні касаційної скарги до суду касаційної інстанції.</p> <p>У своїй другій касаційній скарзі заявник вказав, що державний виконавець не спромігся належним чином обґрунтувати необхідність накладення заборони виїзду та застосував такий захід автоматично.</p> <p>20 вересня 2016 року суддя Верховного суду Російської Федерації відмовив у направленні касаційної скарги заявника до Цивільної палати Верховного суду. Заявник отримав копію цього рішення 14 квітня 2017 року.</p>
<p>Констатоване порушення (стаття):</p>	<p>Порушення статті 2 Протоколу № 4 до Конвенції (свобода пересування).</p>
<p>Дата прийняття:</p>	<p>25/02/2020</p>
<p>Дата набуття статусу остаточного:</p>	<p>25/05/2020 (Палата) Набуття статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.</p>
<p>Назва:</p>	<p><u>CASE OF SIGRÍÐUR ELÍN SIGFÚSDÓTTIR v. ICELAND</u> (Application no. 41382/17)</p>
<p>Зміст:</p>	<p>Справа стосувалася тверджень заявниці про те, що судді, які розглядали справу щодо вчинення нею фінансових правопорушень після визнання одного з ісландських банків банкрутом, були упередженими, оскільки вони були власниками акцій цього банку.</p> <p>Заявниця у справі – громадянка Ісландії, яка народилася у 1955 році і проживає у м. Селфоссі.</p>

	<p>Вона працювала на посаді менеджера банку, який у 2008 році було визнано банкрутом у результаті світової банківської кризи.</p> <p>У 2015 році рішенням Верховного суду заявницю було притягнуто до кримінальної відповідальності за вчинення шахрайства шляхом зловживання службовим становищем і за сприяння у здійсненні ринкових маніпуляцій. Зокрема, національний суд встановив, що вона завдала акціонерам банку фінансові збитки через необґрунтовані рішення щодо надання позик безпосередньо перед визнанням банку банкрутом.</p> <p>Після розкриття у 2016 році у ЗМІ інформації про те, що деякі судді Верховного суду володіли акціями в ісландських банках до моменту банкрутства, заявниця подала заяву про перегляд її справи за нововиявленими обставинами, зокрема, стверджуючи, що трое суддів колегії у її справі – І. Т., М. С., та В. М., мали фінансовий інтерес, внаслідок чого провадження проти заявниці було таким, що порушує Конституцію Ісландії та Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод.</p> <p>Заява була прийнята до розгляду у 2019 році, і станом на час розгляду справи в ЄСПЛ її розгляд на національному рівні все ще триває.</p>
<p>Констатоване порушення (стаття):</p>	<p>Порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд).</p>
<p>Дата прийняття:</p>	<p>25/02/2020</p>
<p>Дата набуття статусу остаточного:</p>	<p>25/05/2020 (Палата) Набуття статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.</p>
<p>Назва:</p>	<p>CASE OF A.S.N. AND OTHERS v. THE NETHERLANDS <i>(Applications nos. 68377/17 and 530/18)</i></p>
<p>Зміст:</p>	<p>Справа стосувалася скарги заявників на те, що вони будуть піддані жорсткому поводженню у разі їх видворення до країни походження. Заявники у справі - громадяни Афганістану, які народились у 1977, 1982, 1974, 1982 та 1947 роках відповідно та проживають у Нідерландах. Усі заявники є представниками сикхів, які раніше жили в Афганістані.</p> <p>Заявники А. С. Н. та Т. К. М. є чоловіком та дружиною, які також подали заяви від імені своїх неповнолітніх дітей.</p>

	<p>Родина звернулася із заявою до органів державної влади про надання притулку в Нідерландах у жовтні 2015 року, обґрунтувавши її тим, що вони виїхали з Афганістану після викрадення сестри Т. К. М. на шляху до Гурдвари (храм Сикхів), і що її брат отримав лист з вимаганням викупу за підписом талібів, а потім він і сам зник.</p> <p>Заявники почали отримувати листи із вимогами надати інформацію про місцезнаходження брата Т. К. М., їм стали погрожувати викраденням та вбивством, якщо вони не виконають вимоги щодо розкриття його місцезнаходження.</p> <p>Заявники контактували з чоловіком, який організував їхній виїзд за кордон; перед від'їздом Т. К. М. та її діти весь час перебували в будинку, який вони врешті-решт продали, щоб заплатити за свій переїзд. Вони також заявляли, що були об'єктами зловживань та погроз в Афганістані через свої релігійні уподобання.</p> <p>Органи державної влади Нідерландів відмовили у задоволенні клопотань заявників про надання притулку, що було підтверджено рішеннями національних судів. У рішеннях, зокрема, було встановлено, що версія заявників про події, що з ними відбувались, не була достовірною, а також вони не змогли довести, що виїхали із Афганістану лише нещодавно, та не надали належних доказів ймовірного переслідування.</p> <p>Заявниками за заявою № 530/18 виступили батько, мати, двоє дітей та бабуся по материнській лінії. Вони звернулися до органів державної влади Нідерландів із заявою про надання притулку у червні 2014 року, повідомивши, що приблизно за вісім місяців до виїзду з м. Кабула троє людей незаконно проникли до їхнього житла, і що чоловік бабусі помер внаслідок нанесених ними тілесних ушкоджень. Сім'я також зазнавала постійних утисків на ґрунті релігійних переконань. Заявники вирішили виїхати із Афганістану і домовилися про це з посередником. Органи державної влади Нідерландів відхилили їхні клопотання про надання притулку, не будучи переконаними щодо того, чи дійсно заявники лише нещодавно приїхали з Афганістану, поставивши, таким чином, під сумнів достовірність їхньої версії подій.</p> <p>Зрештою, національні суди підтримали рішення органів державної влади.</p>
<p>Констатоване порушення (стаття):</p>	<p>Було б відсутнє порушення статті 3 (заборона катування) Конвенції у разі примусового видворення заявників до країни походження (Афганістану).</p>

Дата прийняття:	25/02/2020
Дата набуття статусу остаточного:	25/05/2020 (Палата) Набуття статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.
Назва:	CASE OF ABUKAUSKAI v. LITHUANIA (Application no. 72065/17)
Зміст:	<p>Справа стосувалася скарги заявників щодо розслідування знищення майна шляхом підпалу їхнього будинку 30 травня 2013 року.</p> <p>Заявниками у справі є чоловік, дружина та їх спільний син, які народилися у 1952, 1948 та 1978 роках відповідно. Подружня пара проживає у Паневежиській області, а їхній син – у Паневежисі.</p> <p>Заявники у справі скаржилися на те, що кримінальне розслідування знищення їхнього майна шляхом підпалу будинку, було малоефективним.</p> <p>Пожежно-рятувальна служба встановила, що причиною виникнення пожежі 30 травня 2013 року був умисний підпал, тому негайно було розпочато досудове розслідування.</p> <p>Розслідування тривало протягом семи місяців, проте надалі його було зупинено у зв'язку з неможливістю встановити винних осіб.</p> <p>Протягом цього періоду органи державної влади проводили численні слідчі (розшукові) дії, які включали в себе проведення криміналістичної експертизи уламків будинку, арешту підозрюваного (сусіда першого та другого заявників, з яким в останніх був постійний конфлікт), обшук його будинку, взяття зразків з рук, вилучення одягу та взуття, яке той носив у день пожежі.</p> <p>У березні 2014 року заявники подали скаргу до прокуратури, стверджуючи, що досудове розслідування підпалу їхнього будинку було здійснено непрофесійно, і що певні слідчі дії були проведені надто пізно, внаслідок чого могли бути втрачені важливі докази.</p> <p>У межах розпочатого службового дисциплінарного розслідування було встановлено, що працівники правоохоронних органів дійсно допустили помилки, але це не обов'язково мало вплинути на результат кримінального провадження.</p> <p>У 2016 та 2017 роках національні суди відхилили цивільні позови заявників, оскільки суди не встановили, що саме було причиною виникнення пожежі, ураховуючи відсутність будь-яких слідів легкозаймистих рідин на території будинку подружжя та їхнього сусіда.</p> <p>У підсумку недоліки в діяльності правоохоронних органів під час розслідування злочину не були визнані суттєвими та не мали</p>

Огляд рішень Європейського суду з прав людини

	вирішального значення для встановлення фактичних обставин справи.
Констатоване порушення (стаття):	Відсутність порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції (захист права власності).
Дата прийняття:	25/02/2020
Дата набуття статусу остаточного:	25/05/2020 (Палата) Набуття статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.
Назва:	CASE OF PAIXÃO MOREIRA SÁ FERNANDES v. PORTUGAL (App. No(s).78108/14)
Зміст:	<p>Справа стосувалася засудження заявника у зв'язку із записом його розмови з підприємцем, який пропонував йому гроші за те, щоб брат заявника – член міської ради м. Лісабона, відкликав своє заперечення на контракт, який бажав укласти бізнесмен з міською радою.</p> <p>Заявник – громадянин Португалії, народився в 1954 році, проживав у м. Лісабоні, є юристом за фахом.</p> <p>У січні 2006 року із заявником зв'язався підприємець, менеджер / керівник інвестиційної компанії, щоб обговорити питання, що становили взаємний інтерес. Зустріч відбулася через декілька днів, і під час розмови підприємець запропонував заявникові певну грошову суму для сприяння в укладенні договору. Заявник таємно записав цю розмову на мобільний телефон і передав запис до правоохоронних органів, з якими він згодом співпрацював як агент під прикриттям у кримінальному розслідуванні стосовно підприємця. Підприємець та заявник неодноразово зустрічалися, щоб обговорити питання стосовно укладення договору, але у подальшому такі зустрічі були припинені.</p> <p>У лютому 2006 року підприємець перебував під слідством за пред'явленою йому підозрою у вчиненні хабарництва.</p> <p>У 2012 році рішенням Верховного суду його було засуджено до п'яти місяців позбавлення волі умовно зі сплатою 200 000 євро на рахунок Казначейства. Тим часом підприємець подав скаргу на заявника за незаконний запис їхньої розмови під час першої зустрічі.</p> <p>У 2011 році прокуратура м. Лісабона порушила кримінальне провадження і, зрештою, пред'явила заявникові звинувачення у здійсненні незаконного запису розмови.</p>

	<p>За результатами розгляду справи суд першої інстанції виправдав заявника.</p> <p>Натомість, апеляційний суд, засідаючи колегією суддів у складі трьох суддів, 26 квітня 2012 року визнав заявника винним у вчиненні кримінального злочину і призначив покарання у виді штрафу у розмірі 1200 євро. Рішення суду було оскаржено в апеляційному порядку.</p> <p>У червні 2014 року та ж колегія суддів апеляційного суду, що ухвалила рішення від 26 квітня 2012 року, відхилила апеляцію заявника та призначила більш суворе покарання: збільшила суму штрафу до 4800 євро у зв'язку із незаконним записом розмови.</p> <p>Посилаючись на пункт 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд), заявник стверджував про порушення у зв'язку з тим, що суд апеляційної інстанції ухвалив вирок без заслуховування показань свідків, а також не врахував того, що суд першої інстанції ухвалив виправдувальний вирок у справі. Заявник також вказував, що суд апеляційної інстанції був упередженим під час розгляду його справи. За твердженнями заявника, незаконний запис був одним із заходів переслідування підприємця за підозрою у вчиненні корупційних діянь.</p>
<p>Констатоване порушення (стаття):</p>	<p>Порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд) у зв'язку із притягненням до кримінальної відповідальності заявника судом апеляційної інстанції без фактичної оцінки доказів у справі.</p> <p>Порушення пункту 1 статті 6 Конвенції щодо відсутності повного та всебічного з'ясування обставин справи для ухвалення рішення судом апеляційної інстанції.</p> <p>Порушення пункту 1 статті 6 Конвенції через відсутність неупередженості суду апеляційної інстанції під час розгляду справи.</p>
<p>Дата прийняття:</p>	<p>25/02/2020</p>
<p>Дата набуття статусу остаточного:</p>	<p>25/02/2020 (Комітет)</p>
<p>Назва:</p>	<p>CASE OF KUZHIL v. RUSSIA (Application no. 32702/13)</p>
<p>Зміст:</p>	<p>Справа стосувалася скарги заявника на відсутність доступу до захисника 9 грудня 2009 року, коли він надав зізнавальні свідчення у вчиненні сексуального насильства над У.</p> <p>9 грудня 2009 року в нічний час заявник був заарештований за підозрою у вчиненні сексуального насильства щодо двох хлопців,</p>

М. та У., і доставлений до ізолятора тимчасового тримання (ІТТ), де слідчий Ф. провів його допит.

За офіційною інформацією, допит заявника як підозрюваного відбувся в ІТТ з 21:05 до 21:30, заявник визнав свою вину у вчиненні злочинів у присутності захисника, призначеного за рахунок держави. За твердженнями заявника, адвокат не був присутнім під час допиту. Згідно з офіційним записом слідчий допитав заявника як обвинуваченого з 21:40 до 21:55 у присутності адвоката. Зі слів заявника, адвокат не був присутнім під час допиту.

23 грудня 2009 року слідчий знову провів допит заявника у присутності захисника, призначеного за рахунок держави. Заявник відмовився відповідати на будь-які запитання.

27 грудня 2010 року рішенням Бабушкінського районного суду м. Москви, залишеним без змін рішенням апеляційного суду від 4 травня 2011 року, заявника було визнано винним у вчиненні злочину та засуджено до восьми років та шести місяців позбавлення волі. У межах провадження щодо перегляду судових рішень у порядку нагляду 17 лютого 2012 року рішенням суду скасовано обвинувальний вирок про притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення злочину щодо особи У., ухвалено рішення про передачу справи на новий судовий розгляд.

25 жовтня 2012 року рішенням Верховного суду Російської Федерації скасовано рішення від 17 лютого 2012 року та рішення від 27 грудня 2010 року, а також від 4 травня 2011 року щодо притягнення заявника до кримінальної відповідальності за вчинення сексуального насильства щодо У. та направлено справу до суду першої інстанції на новий розгляд. Що стосується засудження заявника за вчинення сексуального насильства щодо М., Верховний суд Російської Федерації підтримав висновки судів попередніх інстанцій і призначив покарання у виді позбавлення волі на строк вісім років та три місяці.

20 травня 2013 року, повторно розглянувши справу, районний суд визнав заявника винним у вчиненні сексуального насильства щодо неповнолітньої особи. Суд взяв до уваги його судимість і призначив покарання за сукупністю злочинів у виді позбавлення волі на строк вісім років та шість місяців.

Суд відхилив як необґрунтовані доводи заявника про те, що 9 грудня 2009 року його було допитано за відсутності захисника, а інформація в протоколі була підроблена. Заявник подав апеляційну скаргу, за результатами розгляду якої рішенням міського суду від 6 листопада 2013 року обвинувальний вирок залишено без змін.

Констатоване порушення (стаття):	Порушення пункту 1 та підпункту (с) пункту 3 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд).
Дата прийняття:	27/02/2020
Дата набуття статусу остаточного:	27/05/2020 (Палата) Набуття статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.
Назва:	CASE OF LOBZHANIDZE AND PERADZE v. GEORGIA <i>(Applications nos. 21447/11 and 35839/11)</i>
Зміст:	<p>Справа стосувалася трьох етапів пов'язаних між собою проваджень щодо першого заявника – Л., одне з яких стосувалося його свекрухи (другої заявниці) – П.</p> <p>Протягом 2000–2004 років Л. обіймав посаду голови ради директорів двох компаній з видобутку золота та міді в Грузії.</p> <p>Перший етап провадження, розпочатий у 2004 році, стосувався звинувачення Л. у зловживанні своїм службовим становищем.</p> <p>У 2017 році Л. було засуджено за пред'явленим обвинуваченням судом першої інстанції та призначено покарання у виді двох років позбавлення волі; згідно із законом про амністію 2012 року призначене Л. покарання було змінено.</p> <p>Другий етап проваджень стосувався обох заявників, в результаті якого в липні 2010 року першого заявника Л. було засуджено за підбурювання свекрухи та іншої особи до підготовки та використання піддробного документа, яким підтверджувалося право власності, а його свекруху П. – за підготовку та використання цього піддробного документа і призначено судом покарання у виді семи років позбавлення волі кожному. Суди, зокрема, встановили, що Л. фіктивно відчужив належний йому будинок на узбережжі с. Кваріаті з метою уникнути конфіскації останнього.</p> <p>Л., очевидно, продав будинок третій стороні через свою свекруху, використовуючи фіктивний документ, складений у 2004 році, яким підтверджувалося право власності на нерухомість.</p> <p>Суди посилались на численні показання свідків – родичів заявників та пари, яка доглядала за будинком між 2000 та 2009 роками для того, щоб з'ясувати, чи будинок завжди належав заявникам і чи він фактично був відчуженим.</p> <p>Заявники подали апеляції, в яких вказували, зокрема, що продаж будинку був справжнім, проте надалі анульований, оскільки новий</p>

	<p>власник не мав доступу до будинку, який було опечатано, і що Міністр внутрішніх справ переїхав до нього, коли провадження ще тривало. Міністра надалі було визнано винним у зловживанні своїм службовим становищем, оскільки будинок не було передано у власність держави і він не мав права використовувати його.</p> <p>Рішення суду першої інстанції проти заявників було підтримано апеляційним судом у повному обсязі в листопаді 2010 року, а Верховний суд у 2011 році визнав касаційну скаргу заявників неприйнятною.</p> <p>Тим часом третій етап проваджень було порушено проти Л. за дзвінки до судді, який розглядав як другу частину провадження справу проти заявника та його свекрухи, з метою вплинути на нього. В цьому провадженні Л. було призначено захисника.</p> <p>У вересні 2010 року Л. був заочно (in absentia) засуджений за грубе втручання в діяльність судді до покарання у виді одного року позбавлення волі.</p> <p>Його наступна заява про дозвіл на подачу апеляції, подана за межами встановленого законом місячного строку з тієї підстави, що він не знав про призначеного адвоката та прийняте рішення судом першої інстанції, була відхилена.</p> <p>Призначене покарання за результатами другого етапу проваджень було зменшене, а щодо третього етапу проваджень до Л. була застосована амністія. Стосовно П. було також застосовано процедуру амністії.</p> <p>Посилаючись на пункт 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд), заявники скаржилися, що рішення суду за результатами другого етапу проваджень не було належним чином обґрунтованим.</p> <p>Л. також скаржився, що слідчий під час третього етапу провадження призначив захисника без надання Л. можливості обрати його самостійно, і що це зробило неможливим перегляд засудження по суті, що є порушенням пункту 1 та підпункту «с» пункту 3 статті 6 Конвенції.</p>
<p>Констатоване порушення (стаття):</p>	<p>Відсутність порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд) стосовно обох заявників в частині обґрунтованості рішення суду щодо другого етапу кримінального провадження.</p> <p>Порушення пункту 1 та підпункту «с» пункту 3 статті 6 Конвенції щодо першої скарги заявника стосовно третього етапу кримінального провадження.</p>

Дата прийняття:	27/02/2020
Дата набуття статусу остаточного:	27/05/2020 (Палата) Набуття статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.
Назва:	CASE OF KHADIJA ISMAYILOVA v. AZERBAIJAN (No. 2) (Application no. 30778/15)
Зміст:	<p>Справа стосувалася скарги заявниці про те, що її затримання та ув'язнення відбулося без обґрунтованої / розумної підозри у вчиненні правопорушення, і її тверджень про те, що такі дії мали за мету покарати її як журналістку, яка критикувала Уряд.</p> <p>Заявниця – І., працювала в бюро Azadliq Radio в м. Баку, азербайджанської служби Радіо Вільна Європа / Радіо Свобода (фінансування якої здійснювалось США), спочатку як позаштатний журналіст, а пізніше – на основі оплачуваного трудового договору. Саме в період між 2010 та 2012 роками заявниця написала декілька статей-розслідувань, які стосувалися залучення родини Президента Алієва до незаконної підприємницької діяльності.</p> <p>Зі слів заявниці, у зв'язку із її журналістською діяльністю їй постійно погрожували та залякували. Зокрема, у 2012 році її відео інтимного характеру, незаконно записані прихованою відеокамерою у її помешканні, були розповсюджені в мережі Інтернет з метою змусити заявницю мовчати (ці події були предметом розгляду у справі <i>Khadija Ismayilova v. Azerbaijan</i>).</p> <p>У 2013–2014 роках заявниця та інші громадські активісти були піддані критиці в державних ЗМІ, у тому числі в статті тодішнього голови Адміністрації президента за грудень 2014 року, яка висвітлювала заявницю як особу, яка «демонструвала вороже ставлення до відомих публічних осіб Азербайджану та поширювала образливу брехню».</p> <p>У грудні 2014 року І. було пред'явлено звинувачення у вчиненні кримінального правопорушення – доведенні до самогубства, після того, як колишній колега стверджував, що він намагався вчинити самогубство, оскільки І. чинила на нього тиск та принизила його після завершення стосунків з нею.</p> <p>Районний суд прийняв рішення про поміщення заявниці під варту. Цей же суд та Апеляційний суд м. Баку відхилив її клопотання про звільнення з обранням запобіжного заходу, не пов'язаного із позбавленням волі. Її перебування під вартою продовжувалося декілька разів.</p>

	<p>Колишній колега, який зробив початкові твердження щодо дій І., пізніше у мережі Facebook зазначив, що відкличе свою скаргу, додавши згодом, що органи влади змусили його зробити це.</p> <p>В лютому 2015 року органи влади порушили ще одне провадження проти І., звинувативши її у привласненні майна у великих розмірах, незаконному підприємстві, ухиленні від сплати податків в особливо великих розмірах, зловживанні службовим становищем з обставинами, що обтяжують покарання, що головним чином стосувалося її діяльності під час зайняття нею посади керівника бюро Azadliq Radio в м. Баку.</p> <p>У вересні 2015 року І. було визнано винною у вчиненні фінансових злочинів та призначено покарання у виді семи років та шести місяців позбавлення волі. Обвинувачення у доведенні до самогубства було знято у зв'язку з відсутністю доказів.</p> <p>Верховний суд в травні 2016 року скасував рішення про засудження І. в частині привласнення майна у великих розмірах та зловживанні службовим становищем з обставинами, що обтяжують покарання, зменшивши початково призначений сукупний строк покарання до трьох років позбавлення волі із встановленням іспитового строку та звільнив її з-під варти.</p> <p>Окрім іншого, у грудні 2014 року після затримання заявниці, Генеральна прокуратура опублікувала заяву з назвою «Незаконні дії Хадіджи Ісмаїлової було викрито», яка стосувалася тверджень її колишнього колеги.</p> <p>ЄСПЛ, зокрема, встановив, що одне з висунутих звинувачень заявниці – доведення колишнього колеги до самогубства – було засновано на неправдивій заяві, наданій під тиском, і що інші звинувачення, які стосувалися її роботи на радіостанції, не були підкріплені фактами.</p> <p>ЄСПЛ дійшов висновку, що дії органів влади проти заявниці – журналістки, яка публікувала критичні статті про членів Уряду та їхні родини про стверджувані корупційні діяння та незаконну підприємницьку діяльність, – були зумовлені неправомірними мотивами змусити її мовчати та покарати за журналістську діяльність.</p>
<p>Констатоване порушення (стаття):</p>	<p>Порушення пункту 1 статті 5 Конвенції (право на свободу та особисту недоторканність) у зв'язку із відсутністю обґрунтованої підозри у затриманні заявниці та триманні її під вартою на час досудового розслідування.</p> <p>Порушення пункту 4 статті 5 Конвенції.</p> <p>Порушення пункту 2 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд).</p>

	Порушення статті 18 Конвенції (межі застосування обмежень прав) у поєднанні зі статтею 5 Конвенції.
Дата прийняття:	27/02/2020
Дата набуття статусу остаточного:	27/05/2020 (Палата) Набуття статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.
Назва:	CASE OF STREZOVSKI AND OTHERS v. NORTH MACEDONIA (Applications nos. 14460/16 and 7 others – see appended list)
Зміст:	<p>Справа стосувалася скарги заявників щодо незаконності встановлених державою зобов'язань сплачувати нараховану плату приватному підприємству (постачальнику) за надані послуги з централізованого опалення у їхніх житлових будинках, відключених від мереж централізованого опалення.</p> <p>Заявники у справі, громадяни Республіки Північна Македонія – власники квартир у житлових будинках у м. Скоп'є, поєднаних районною тепловою мережею, що перебувала в управлінні приватних постачальників теплоенергії. Квартири заявників були відключені від системи тепlopостачання за їхніми заявами або заявами колишніх власників до 2012 року, коли набув чинності нормативно-правовий акт, за змістом положень якого власників житлових будинків, відключених від системи централізованого опалення, було зобов'язано сплачувати приватним тепlopостачальникам щорічну нараховану плату за послуги.</p> <p>У 2013 році Конституційний суд визнав відповідне положення акта конституційним. Орган конституційної юрисдикції дійшов висновку, що постійною платою є нарахована сума, яку споживачі зобов'язані сплачувати за користування послугами централізованого опалення навіть у разі відключення споживачів від мереж централізованого опалення, оскільки такі споживачі користуються опаленням опосередковано від інших блоків у будівлях. У подальшому встановлення Конституційним судом конституційності норми було підставою для обґрунтування національними судами відмови у задоволенні позовних вимог заявників, які заперечували проти стягнення заборгованості з оплати послуг за тепlopостачання. Суди, зокрема, констатували, що заявники як непрямі споживачі були зобов'язані сплачувати плату, незалежно від їхніх індивідуальних обставин (фактично отриманої теплової енергії).</p> <p>У 2018 році Верховний суд у зв'язку з невідповідністю судової практики вказав, що споживачі, які ніколи не були підключені</p>

	до централізованої системи теплопостачання та ніколи не укладали угод з постачальниками тепла і чиє помешкання не було обладнано відповідним опалювальним обладнанням, не можуть вважатися відключеними непрямими споживачами тепла та не зобов'язані сплачувати постійну плату.
Констатоване порушення (стаття):	Порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції (захист права власності).
Дата прийняття:	27/02/2020
Дата набуття статусу остаточного:	27/02/2020 (Комітет)
Назва:	<u>CASE OF ABUSHOV v. AZERBAIJAN</u> (Application no. 76251/11)
Зміст:	<p>Заявник у справі скаржився, що суд касаційної інстанції належним чином не розглянув його доводи проти встановлення обмежень у графіку його зустрічей із дітьми, що призвело до порушення його права на повагу до сімейного життя.</p> <p>10 лютого 2000 року заявник одружився із Г., в шлюбі з якою в них народилося двоє дітей (донька та син 2001 та 2004 років народження відповідно).</p> <p>У 2007 році заявник та його дружина перестали проживати разом.</p> <p>11 вересня 2009 року суд першої інстанції ухвалив рішення про розірвання шлюбу і постановив, що діти мають проживати з матір'ю, а заявника було зобов'язано сплачувати щомісячно аліменти на утримання дітей у розмірі 20 азербайджанських манатів на кожную дитину.</p> <p>Після розлучення син заявника жив із матір'ю у будинку її батьків в районі м. Курдамир, а його дочка – з бабусею дружини в с. Багман Курдамирського району. З документів, поданих до Суду, вбачається, що на час подій, що мали місце у справі, заявник проживав і працював переважно у м. Смоленську (Російська Федерація), але щороку протягом декількох місяців у разі повернення до Азербайджану він жив у с. Хірдапай Курдамирського району, яке розташоване на відстані 35 км від с. Багман.</p> <p>Г. відмовилася надавати заявнику дозвіл на спілкування з дітьми. Заявник та його мати звернулися із позовом до суду, скаржачись, що колишня дружина (Г.) постійно перешкоджає йому у спілкуванні з дітьми. Також заявник просив суд надати дозвіл постійно</p>

	<p>підтримувати контакт із донькою та сином йому, його матері та близьким родичам.</p> <p>4 травня 2010 року рішенням суду позовні вимоги задоволено: встановлено заявникові, його матері та близьким родичам години для зустрічей з дітьми щосуботи та щонеділі першого, другого та четвертого тижня кожного місяця.</p> <p>Г. оскаржила рішення в апеляційному порядку. Під час розгляду справи в апеляційному суді вона констатувала, що заявник, який проживав на той час у Росії, не був зацікавлений у вихованні їхніх дітей і зовсім не надавав матеріальної допомоги. У скарзі вона також зазначила, що заявник жорстоко поведився з нею та їхнім сином. Крім того, вона категорично заперечувала щодо можливості побачень.</p> <p>27 липня 2010 року рішенням апеляційного суду частково задоволено її апеляційну скаргу та скасовано рішення суду першої інстанції в частині, що стосувалася дозволу спілкування дітей з близькими родичами, оскільки жоден із родичів не надав згоди заявникові або його матері подати позов від їх імен.</p> <p>Апеляційний суд також визнав необхідним встановити певний час для зустрічей заявника з його дітьми з метою мінімізації ризиків виникнення непорозумінь у майбутньому.</p> <p>На виконання рішення суду заявник та його матір могли зустрічатися з дітьми з 11:00 до 13:00 щосуботи та щонеділі першого, другого та четвертого тижня кожного місяця.</p> <p>Заявник подав касаційну скаргу на рішення апеляційного суду, в якій обґрунтував неможливість реалізовувати свій обов'язок у вихованні дітей, ураховуючи відстань між містами, яку він мав подолати для побачень із дітьми, що призводило до короткострокових зустрічей.</p> <p>14 жовтня 2011 року Верховний суд, не врахувавши доводів заявника, ухвалив остаточне рішення у справі.</p>
<p>Констатоване порушення (стаття):</p>	<p>Порушення статті 8 Конвенції (право на повагу до приватного і сімейного життя).</p>
<p>Дата прийняття:</p>	<p>27/02/2020</p>
<p>Дата набуття статусу остаточного:</p>	<p>27/02/2020 (Комітет)</p>
<p>Назва:</p>	<p><u>CASE OF STOYKOV v. BULGARIA</u> (Application no. 32723/12)</p>

Зміст:

Справа стосувалася скарги заявника на те, що порушене проти нього кримінальне провадження було несправедливим, оскільки національні суди постановили рішення на підставі його зізнань, отриманих методами тиску та примусу. Заявник відбував покарання у Старозагорській в'язниці.

7 лютого 2009 року в м. Стара Загора було вчинено розбійний напад із метою заволодіння майном. За результатами розслідування було встановлено підозрюваних осіб, а саме заявника та ще двох чоловіків.

Вранці 26 лютого 2009 року працівники міліції, застосувавши силу, увійшли до квартири заявника та забрали його до відділку міліції. Протягом наступних годин під час допиту його було піддано жорстокому поводженню. Особливості кримінального провадження, порушеного проти заявника, описано в рішенні Суду, винесеному у попередній справі, порушеній проти заявника (див. *Stoykov v. Bulgaria* «Стойков проти Болгарії», заява № 38152/11, рішення від 6 жовтня 2015 року). Пізніше того ж дня заявника звинуватили у вчиненні розбійного нападу за обтяжуючих обставин.

Після того, як заявника доставили до суду, він дав показання за участю адвоката, визнавши свою вину у вчиненні злочину разом із двома співучасниками. Він детально описав процес підготовки вчинення злочину, який вони здійснили спільно із іншими підсудними, та їхні дії у ніч вчинення розбійного нападу.

Наступні кримінальні провадження були детально висвітлені в рішенні Суду у справі, порушеній проти одного зі співобвинувачених із заявником (див. *Kormev v. Bulgaria* «Кормев проти Болгарії», № 39014/12, рішення від 5 жовтня 2017 року, п. 11–22).

Зокрема, під час судового розгляду справи заявник відмовився від свого зізнання, аргументувавши це тим, що до вчинення таких дій його змусили працівники правоохоронних органів. Позиція сторони захисту ґрунтувалася на доведенні відсутності вини у вчиненні заявником кримінального злочину.

Вироком суду від 15 травня 2010 року заявника було притягнуто до кримінальної відповідальності та призначено покарання у виді шістнадцяти років та шести місяців позбавлення волі. Суд ухвалив рішення на підставі дослідження фактичних обставин справи та оцінки доказів у справі, зокрема ураховуючи і свідчення заявника від 26 лютого 2009 року. У зв'язку з цим суд постановив, що не було встановлено поза сумнівом, що заявник зазнав жорстокого поводження під час арешту та перед тим, як визнати свою вину у вчиненні злочину, і що в будь-якому випадку це не тягне неправдивість його свідчень чи їх неприпустимість як доказів

	<p>у справі. Суд встановив, що свідчення щодо обставин вчиненого злочину були подані «добровільно, без будь-якого фізичного чи психологічного насильства».</p> <p>21 квітня 2011 року апеляційний суд вирок суду першої інстанції залишив без змін, констатувавши, що суд правильно оцінив докази у справі та що заявник реалізував своє право на захист. Суд дійшов висновку, що після того, як заявник «вирішив визнати свою вину» на початку кримінального провадження, сам факт відкликання цього зізнання не повинен тлумачитися «на шкоду обвинувачення».</p> <p>У постановленому від 17 листопада 2011 року рішенні Верховний касаційний суд відмовив у задоволенні касаційної скарги, залишив рішення судів попередніх інстанцій без змін та констатував відповідність та належність оцінки судами доказів у справі.</p>
Констатоване порушення (стаття):	Порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд).

Огляд рішень Європейського суду з прав людини. Рішення за період з 24.02.2020 по 28.02.2020 / Відпов. за вип.: О. Ю. Тарасенко, Д. П. Мордас, Р. Ш. Бабанли. – Київ, 2020. – Вип. 8. – 29 стор.

Застереження:

1. Огляд окремих судових рішень, зокрема й їх переклад, здійснюється працівниками департаменту аналітичної та правової роботи Верховного Суду з використанням матеріалів, розміщених на вебсайтах Європейського суду з прав людини:
<https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>,
<https://hudoc.echr.coe.int>.
2. Огляд рішень здійснюється з метою ознайомлення з їх коротким змістом. Для повного розуміння суті висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним на вебресурсах Європейського суду з прав людини.
3. Інформація має суто допоміжний та довідковий характер та не має на меті висвітлити суть усієї проблематики, яка вирішується відповідними судовими рішеннями.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua